

R O Z S U D O K
V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Vladika a sudcov JUDr. Ivana Machyniaka a JUDr. Jozefa Kolcuna v právnej veci navrhovateľky **M. H.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. Ľ. V., advokátkou v B., proti odporcovi **E. H., rod. I.**, bytom K., t.č. vo väzbe v ÚVV L., zastúpenému JUDr. E. B., advokátkou v B., **o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom H.: F., nar. X. a C., nar. X.**, zastúpených kolíznym opatrovníkom Okresným úradom S., vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 7 C 126/02, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 18. októbra 2006 sp. zn. 4 Co 57/05-195, 4 Co 539/06,

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 18. októbra 2006 sp. zn. 4 Co 57/05-195, 4 Co 539/06 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Bratislava III rozsudkom z 8. septembra 2003, č.k. 7 C 126/2002-52 rozviedol manželstvo účastníkov M. H., rodenej H., nar. X. a E. H., rod. I., narodeného X., uzavreté X. pred Okresným úradom v S., zapísané vo zväzku X., ročník X. na strane X. pod poradovým číslom X.. Maloleté deti H.: F., nar. X. a C., nar. X. na čas po rozvode zveril do výchovy a opatery navrhovateľky. Odporcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého F. H. sumou 2 000 Sk mesačne a na maloletú C. H. sumou 1 000 Sk mesačne vždy do 15.-teho dňa v mesiaci bežného roka vopred k rukám

navrhovateľky počnúc právoplatnosťou rozsudku pod následkom výkonu rozhodnutia. Účastníkom konania nepriznal náhradu trov konania.

Na odvolanie odporcu Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 18. októbra 2006 sp. zn. 4 Co 57/05-195, 4 Co 539/06 potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa. Uznesenie z 28.11.2005 č.k. 7 C 126/02-142 potvrdil a vyslovil, že účastníci nemajú právo na náhradu trov odvolacieho konania.

Proti predmetnému rozsudku odvolacieho súdu podal odporca dovolanie a žiadal ho zrušiť, ako aj rozhodnutie súdu prvého stupňa. Namietal nesprávny postup odvolacieho súdu, ktorý mu odňal možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Odvolací súd prejednával a rozhodol vec v jeho neprítomnosti, hoci viackrát požiadal, aby mohol byť na pojednávaní prítomný a mohol sa vyjadriť ku všetkým skutočnostiam. Zároveň uviedol, že sa nachádzal a stále nachádza vo výkone väzby a nemôže ústav na výkon väzby svojvoľne opustiť.

Navrhovateľka vo svojom vyjadrení k dovolaniu odporcu navrhla jeho dovolanie zamietnuť.

Kolízny opatrovník sa k dovolaniu odporcu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), či tento mimoriadny opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré ním možno napadnúť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V danej veci odvolací súd rozhodoval v procesnej forme rozsudku, preto prípustnosť dovolania treba skúmať podľa ustanovení § 238 O.s.p.

Podľa § 238 ods. 4 O.s.p. dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností alebo pozastavení ich výkonu, o priznaní

rodičovských práv a povinností maloletého rodiča dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

S poukazom na ustanovenie § 238 ods. 4 O.s.p. dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie podľa § 238 O.s.p. nie je prípustné.

Podané dovolanie by mohlo byť procesne prípustné, len ak by konanie, v ktorom bol vydaný napadnutý rozsudok bolo postihnuté niektorou zo závažných procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich, vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale (a to aj so zreteľom na dovolacie námietky odporcu sa zaoberal tiež otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v tomto ustanovení, možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné. So zreteľom na dovolateľom uvádzané skutočnosti zameral sa dovolací súd osobitne na otázku, či konanie odvolacieho súdu nie je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O.s.p. sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Podľa ustálenej súdnej praxe k odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky každý sa môže zákonom ustanoveným postupom domáhať svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Ustanovenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je vyjadrením základného práva účastníka konania domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre poskytovanie právnej ochrany. Zároveň je v zmysle § 51 ods. 1 ústavy možné domáhať sa práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy dávajú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd prednosť zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.

Podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Z uvedeného vyplýva, že výklad a používanie jednotlivých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Podľa § 51 O.s.p. predvolanie na súd sa deje spravidla písomne a v naliehavých prípadoch i telegraficky, telefaxom alebo telefonicky. Predvolať možno i ústne na pojednávaní alebo pri inom úkone súdu, na ktorom je predvolaný prítomný.

Podľa § 47 ods. 2 vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z.z. (Spravovací poriadok) osoby vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo väzbe sa predvolávajú prostredníctvom ústavu na výkon trestu odňatia slobody alebo ústavu na výkon väzby so žiadosťou o ich predvolanie. Ak je predvolaná osoba vo väzbe v inej veci, treba k žiadosti pripojiť písomný súhlas príslušného prokurátora alebo predsedu senátu s predvedením.

Odvolací súd rozhodol vo veci odvolania odporcu proti prvostupňovému rozsudku na pojednávaní konanom 18. októbra 2006 v neprítomnosti odporcu. Tento sa nachádzal a nachádza vo výkone väzby a požiadal súd, aby zabezpečil jeho prítomnosť na odvolacom pojednávaní s tým, že sa chce vyjadriť k viacerým skutočnostiam. Odvolací súd preto nepostupoval správne, keď pojednával a rozhodol 18. októbra 2006 v jeho neprítomnosti. Mal riadne zabezpečiť ústavné právo oboch účastníkov byť prítomný na pojednávaní, keď obom účastníkom zasielal včas predvolanie na pojednávanie, ako aj oznámenie o zrušení termínu pojednávania (č.l. 156, č.l. 160 a č.l. 179 spisu). Neprihliadal však na žiadosti odporcu, v ktorých výslovne uviedol, že sa nachádza vo výkone väzby a chce byť na pojednávaniach prítomný, t.j. z tohto možno vyvodiť, že žiadal, aby súd zabezpečil jeho prítomnosť na týchto pojednávaniach (č.l. 182, 184, 185 spisu).

Dovolací súd je toho názoru, že toto konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie neprebehlo podľa zásad spravodlivého súdneho konania.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (fyzická alebo právnická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001 a z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02).

Tým, že odvolací súd tak nepostupoval vylúčil odporcu z realizácie jeho ústavných procesných práv (účasť na odvolacom pojednávaní s možnosťou navrhnúť dôkazy, vyjadriť sa k nim ako aj k ďalším skutočnostiam v konaní).

Svojim postupom mu preto odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Táto vada je tak závažnou procesnou vadou, že rozhodnutie v takomto konaní nemôže byť považované za správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1, 2 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolací súd navyše zistil, že účastníci neuzavreli nové manželstvá.

V novom rozhodnutí rozhodne súd aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. apríla 2008

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: